

În pregătirea

Congresului educației politice

și culturii socialiste

Examenul conștiinței sociale

Un vast și fremătător examen de conștiință mișcă, în aceste zile de început al primăverii, viața spirituală a țării. Nu e om al muncii sau al gândirii care, în perspectiva apropiatului Congres al educației politice și culturii socialiste, să nu participe la pregătirea acestuia cu spiritul sentiment de răspundere față de locul și chemarea ce-i revin în rosturile și în destinele Cetății. Pretutindeni au loc dezbateri: în organizațiile de partid, în instituțiile de învățămînt, de artă, de cultură, în cooperative și întreprinderi, în asociațiile obștești, în uniunile de creație artistică — ale scriitorilor, plasticienilor, muzicienilor. Acțiuni felurite, în cercuri mai restrînse sau mai largi, cuprinzînd, însă, în ansamblu, toată suflarea activă, productivă a poporului, pun în lumină, și pe cumpăna sintezelor critice, faptele de muncă și roadele muncii din toate domeniile nesfîrșit de variate ale construcției și dezvoltării noastre materiale și umane. Se scrutează orizonturile și stadiul devenirii noastre, se măsoară temeinicia, valoarea, rodnicia prezenței și contribuției noastre la configurarea propriei noastre istorii, a propriei noastre calități omenești și la înaintarea irezistibilă a societății noastre spre zarea socialismului multilateral dezvoltat, spre comunism.

Este, în fond, pusă în dezbatere conștiința socială a fiecărui individ în parte și a poporului în totalitatea lui. Purtînd în substanța ei aspirațiile și experiența unui învăpăiat trecut milenar, această conștiință se pătrunde astăzi, adine și angajat, de legile necesităților istoriei și se descoperă ca atare, nu doar ca fruct reflexiv al realităților și condițiilor vieții materiale, determinat de ele, și, așa fiind, rămas în urma lor, ci și, la rîndu-i, în măsură (ba chiar chemată) a fi purtătoarea vizionară și prevestitoare, dinamizatoare și fructificatoare a construirii realităților viitoare. Această relație de interferență a conștiinței cu existența se află, de altfel, subtextual avută în seamă în feluritele dezbateri și acțiuni cu care masele muncitoare — concomitent cu oamenii de cultură, cercetătorii științifici ori creatorii de artă — pregătesc marile coloevii care va fi Congresul educației politice și culturii socialiste.

Punînd în prim-plan, cu deosebire astăzi, conștiința maselor de oameni ai muncii, dezbaterile pornesc de la convingerea în natura și forța ei politică, convingere întărită de tovarășul Nicolae Ceaușescu încă în memorabila Expunere din iulie 1971, la Consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative: „numai așa poporul, stăpin pe destinele sale, își va putea construi în mod conștient viitorul; numai așa participarea maselor largi la conducerea societății va deveni o realitate, iar democrația socialistă se va afirma ca o forță dinamizatoare a societății noastre.“ Această convingere — susținută și de documentele ulterioare de partid: ale Plenarei din 3—5 noiembrie, ale Congresului al XI-lea, mai ales Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, precum și diferitele cuvîntări și luări de poziții ale secretarului general al

partidului nostru — se revendică, în chip firesc, decıs integrată și angajată ideologiei partidului, politicii lui, programului lui; ea se vede verificată zi cu zi în procesele de viață și de construcție, împrejurări care, toate, pretind o necurmată creștere a volumului de cunoaștere și de responsabilitate, și trimit la necesitatea unei dimensionări adecvate a demersului conștient, unei continue educări, și ridicări a conștiinței masei creatoare.

In asemenea condițiuni, poate că niciodată creația artistică nu s-a simțit mai direct vizată în profilarea și exercitarea misiunii ei, prin excelență formativă. Cu deosebire creatorul artelor teatrale, ale căror modalitate și forță — imediată și principală — stau în dialogul memi locit cu masele. De aceea și vedem oamenii de artă mai divers, mai insistent, mai larg, mai responsabil decit oricind altădată, cercetînd în ei înșiși ori în discuții profesionale, ori cu publicul lor, actul și ecoul prezenței lor creatoare în societate. Nu întimplător și nu fără o semnificație care depășește sfera strictă a meșteșugului, colocviile, simpoziioanele, „săptămîniile“, decadele dramatice, festivalurile teatrale, încercușează mai tot spațiul teatral al țării, simultan cu variile demonstrații scenice, mai mult ori mai puțin edificatoare. Teatrele și oamenii de teatru — poeții-dramaturgi, interpreții, regizorii, scenografil, criticii de teatru — cei ce, dincoace ori dincolo de cortină, răspund, într-un fel sau altul, de viața și de mișcarea, de orientarea, de eficacitatea teatrului, își confruntă părerile și punctele de vedere și deliberează asupra valorilor atinse, asupra neajunsurilor, asupra feluritelor probleme încă nedezlegate sau greșit dezlegate, ale muncii și creației lor. Ei judecă măsura în care dramaturgia și valorificarea ei scenică exprimă, așa cum cere partidul, realitatea noastră socială în procesul dezvoltării ei istorice, măsura în care ele dau expresie activității tumultuoase, constructive a poporului, surprind, în dramatismul inerent al vieții pe care o înfățișează, conștiința patriotică și politică a poporului, nestrămulat încrezător în ziua de mîne, în viitorul de libertate și independență al națiunii noastre, în viitorul comunist. Și, neîndoios, interogații lor, ca și concluziile lor, se opresc și asupra umanismului revoluționar, asupra optimismului robnst-istoric, asupra caracterului militant politic, de care sînt pătrunse valorile noastre artistice, asupra forței lor de pătrundere, de influențare, de îmbogățire a conștiinței spectatorului.

Evident, examenul de conștiință și al realizărilor creatorilor de teatru, sta-tornicește, dincolo de orice alte însușiri, una majoră, esențială: ancorarea ei în materialismul dialectic, unitatea ei ideologică într-o largă deschidere a libertății de expresie. Această unitate se revendică, înăuntru feluritelor mijloace și maniere de expresie, de la concepția teoretică și politică unitară a partidului, despre necesitatea căreia, în viața întregului popor, vorbea tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XI-lea. Ea oferă cititorului sau spectatorului acea „perspectivă revoluționară clară“, acea „orientare limpede“, pe care tot secretarul general al partidului nostru le vedea luminînd, prin Programul partidului, lupta poporului pentru edificarea noi orînduirii sociale, pentru dezvoltarea societății omenestii, încrederea lui în cauza socialismului.

E, însă, tot atît de evident că, în condițiile actuale, ale primilor pași porniți în noul cincinal, faptele de cultură și artă examinate devin faptele unei etape care își implică depășirea în raport cu implicațiile înnoitoare sociale și spirituale ale revoluției tehnico-științifice, în lumina și sub înfrîurirea transformare ale căreia cincinalul se desfășoară. Ceea ce, dincoace de orice alte îndatoriri și cerințe de ordin pur estetic, înseamnă, pe planul relațiilor creatorului de artă cu viața și problemele de dezvoltare a societății și a omului, necesitatea de a pătrunde, pentru dezlegarea lor, în noi domenii ale cunoașterii și înseamnă un imperativ spre autoeducare, spre ridicarea propriei lui conștiințe creatoare și cetățenestii; spre conturarea imaginilor lui artistice după imaginea pe care o dau lumii și spiritului cuceririle actuale ale științei și tehnicii; spre modelarea și înariparea inspirațiilor, după concluziile materialist-științifice trase din aceste cuceriri. Creatorul este ținut a se păstra, așadar, fără ezitare, ceea ce a fost întotdeauna: purtător de vrajă, de adevăr și de euvînt al devenirii impetuoase a țării și a omului nou care crește în ea, sub nebiruit înțeleapta îndrumare a partidului.

E, poate, sensul primordial al examenului de conștiință care freamătă astăzi pretulîndeni în țară, în preajma Congresului educației politice și culturii socialiste.

„Teatrul“